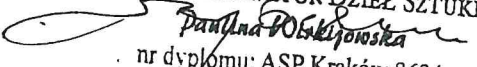

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH PRZY ZABYTKU –
OBRAZ ŚW. STANISŁAWA Z RAMĄ I POZŁACANĄ SZATĄ
Z KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. STANISŁAWA BM W
BISKUPICACH

Inwestor :
Parafia Rzymskokatolicka
pw. św. Stanisława BM
Biskupice, ul. Rynek 33
21-044 Trawniki

Autor opracowania :
Konservator Dziel Sztuki
mgr Paulina Wirkijowska
Sośnica Brzeg 30/1,
37-550 Radymno

WRZESIEŃ 2023

MGR KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI

nr dyplomu: ASP Kraków 8694
Tel. 533401714
e-mail: pwirkijowska@gmail.com

OBRAZ ŚWIĘTEGO STANISŁAWA Z KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO W BISKUPICACH

DANE OBIEKTU:

Województwo: **Lubelskie**

Powiat: **świdnicki**

Gmina: **Trawniki**

Adres: **Parafia rzymskokatolicka p.w. św. Stanisława**

Biskupice, Rynek 33

Archidiecezja Lubelska

Czas powstania: **1 połowa XIX w.**

WYMIARY: 170 x 200 cm

HISTORIA OBIEKTU

Biskupice – pierwszy drewniany kościół zbudowano tu z fundacji Bpa Zbigniewa Oleśnickiego w 1444 roku, w tym samym roku erygowano parafię. Spłonął w 1625 r. Następny, również drewniany, zbudowano dwa lata później w 1627 r.

Obecny, murowany powstawał z przerwami w latach 1712-1727. Jego fundatorem był Remigiusz Piasecki- stolnik lubelski, właściciel Biskupic. Kościół konsekrowano w 1781r.

W ciągu XIX wieku był wielokrotnie remontowany, zmieniała się jego bryła i detale. Pod pobiałami zniknęła barokowa polichromia fasady i wnętrza.

Kościół jest jednonawowy, zaprojektowany w tradycji gotycko-renesansowej. Wyposażenie wnętrza jest jednolite stylowo: ołtarz główny, cztery ołtarze boczne i ambona. Powstały w stylu rokokowym w 3 ćwierci XVIII w. wykonane w tym samym warsztacie snycerskim.

Ołtarz główny posiada w zwieńczeniu barokowy obraz św. Agaty oraz w retabulum trzy obrazy : Serca Pana Jezusa, Przemienienia Pańskiego i św. Stanisława Biskupa Męczennika.

Jako że Obraz św. Stanisława jest nieruchomy, konstrukcyjnie i stylistycznie związany z ołtarzem, można datować powstanie tego dzieła na 3 ćwierć XVIII w.

OPIS OBIEKTU

Obraz św. Stanisława jest głównym stałym obrazem w retabulum, pozostałe dwa pracują jako zasuwki.

Obraz ma kształt prostokąta zwieńczonego półkoliście. Przedstawia Biskupa w liturgicznych szatach, z pastorałem i ręką w geście błogosławieństwa.

Budowa technologiczna całego obiektu jest skomplikowana, można powiedzieć, że obiekt składa się z trzech osobnych warstw:

- Pierwszą stanowią deski podobrazia tworzące płytkę kasetę, podstawę całości obrazu
- drugą czerwona tkanina z namalowanymi rękoma i twarzą (być może resztą postaci) jest wypełnieniem tła wokół postaci świętego, zakrywa podobrazie ale nie jest do niego przyklejona
- trzecią są płaskorzeźbione części stroju i wyposażenia liturgicznego, oraz ornament obiegający ramę

Na tym etapie nie da się stwierdzić, czy pod koszulką może znajdować się namalowana pozostała część postaci. Wizerunek świętego zajmuje centralne miejsce na osi pionowej obrazu. Wokół postaci jest jednolite czerwone tło. Materiał miejscami jest przekuty, co może wskazywać na jego rolę jako tła dla wotów, lub dla ozdób o innym charakterze.

OPIS STANU ZACHOWANIA

Obraz św. Stanisława był poddawany konserwacji w niedawnej przeszłości. Po tych działaniach zostały widoczne ślady nieregularnego przemalowania czerwonego płótna wokół postaci. Płótno jest nierówno przyklejone do desek, występują na nim pęcherze, podtrzymuje je na powierzchni płaskorzeźba szaty i tiary oraz snycerka dookoła ramy. Przełoczenie płaskorzeźb szlagmetalami, w technice na mikstion nie dało dobrego rezultatu i w zestawieniu z zachowanymi fragmentami oryginalnych srebrzeń wygląda niespójnie i nieestetycznie. Możliwe że do wykonania prac renowacyjnych obraz nie był wyciągany z ołtarza, a jedynie zdjęto koszulki i pozostałe ruchome części ozdobne.

Partie malarskie - twarz i ręce postaci - są mocno pociemniałe, lub namalowane w ciemnej tonacji, a przy krawędziach złuszczone. Czerwone płótno z namalowanymi elementami wygląda na wtórne, być może wymieniane ze względu na zły stan poprzedniego. Przemalowanie zrobiono niedokładnie, widać spod niego fragmenty innej czerwieni, przypuszczalnie było robione in situ.

Deski podobrazia wykazują ślady żerowania drewnojadów, od tyłu widać ich mijające się krawędzie ze śladami wapna, są rozklejone i mocno zabrudzone.

ZALECENIA KONSERWATORSKIE

Zakłada się, że deski podobrazia są oryginalne i przewiduje się utrzymanie ich jako tła dla obrazu. W razie gdyby okazały się mocno zniszczone należy je utrzymać poprzez zabiegi impregnacji, flekowania, częściowej wymiany. Dotyczy to wyłącznie sytuacji gdy nie stwierdzimy w drodze badań żadnych śladów poprzednich przedstawień malarskich na nich leżących.

Konieczne jest szczegółowe zbadanie kasety drewnianej. Ustalenie, czy tło wokół świętego wypełniały wota, czy był to obszar z kompozycją malarską lub innym rodzajem rozwiązania estetycznego. Czy tkanina z twarzą i rękoma pochodzi z XVIII wieku, czy jest wtórna.

W wypadku gdy stwierdzimy obecność starszych warstw na deskach podobrazia, konieczne będzie sporządzenie dla niego osobnego programu prac z dodatkowym kosztorysem.

Konieczne będzie też na tym etapie zatwierdzenie docelowych rozwiązań estetycznych dla obiektu przez Komisję Konserwatorską.

Usunięcie czerwonej tkaniny może być trudne, ponieważ może okazać się niszczące dla ewentualnych pozostałości malowidła na deskach.

OBRAZ ŚWIĘTEGO STANISŁAWA Z KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO W BISKUPICACH

PROGRAM PRAC

Wykonanie dokumentacji fotograficznej przebiegu prac

1. Demontaż zabytku:

- zdjęcie pozłacanej koszulki i pozostałych ruchomych części wystroju rzeźbiarskiego.
- wyjęcie obrazu z retabulum ołtarza i przewiezienie wszystkich elementów do pracowni konserwatorskiej
- badania stratygraficzne na poszczególnych elementach obrazu
- rozdzielenie tkaniny z malowidłem od desek podobrazia (mechanicznie lub z użyciem chemii – według potrzeb)
- w wypadku odkrycia warstwy malarskiej na deskach podobrazia – opracowanie programu prac dla tej części obiektu.

2. Konserwacja tkaniny:

- oczyszczenie lica i odwrocia płótna z resztek klejów, kurzu, brudu i innych zanieczyszczeń niezwiązanych trwale z obiektem za pomocą pędzli szczecinowych, odkurzacza, gąbek czyszczących typu „wischub”
- oczyszczenie chemiczne na mokro partii malowanych olejno farbą (dłoni, twarzy, ew. reszty postaci jeśli istnieje i w tym momencie jest zasłonięta koszulką) za pomocą chemicznych środków myjących: Contrad, mydło Wulpex, mydło szare – przemywanych terpentyną.
- oczyszczenie chemiczne czerwonego tła postaci metodą dobraną w drodze prób na obiekcie.
- w wypadku złuszczenia warstwy malarskiej na twarzy i dłoniach impregnacja tkaniny roztworem wosku syntetycznego BEVA 371 i prasowanie na stole niskociśnieniowym.
- przygotowanie dodatkowego podłoża dla konserwowanej tkaniny (krosno malarskie lub cienka sklejka)
- napięcie tkaniny na podobrazie
- nałożenie zabezpieczenia w postaci werniksu żywicznego (damarowego) na partie malowane olejno (ręce, twarz, postać) oraz na pozostałą część tła- dobór środka zabezpieczającego według potrzeb i prób na obiekcie.
- wykonanie koniecznych retuszy kolorystycznych na całej powierzchni płótna.
- werniksowanie końcowe, zabezpieczające

3. Konserwacja drewnianego podobrazia:

- w razie braku śladów warstw malarskich - oczyszczenie desek od strony lica i odwrocia na sucho
- zatrucie drewna środkiem XiRein

- wykonanie połączeń stolarskich, poprzecznych, stabilizujących płaszczyznę podłoża wykonanych z odpowiednich gatunków drewna.
- zabezpieczenie powierzchni szlakiem rozpuszczonym w alkoholu etylowym.
- przygotowanie montażu tkaniny, koszulki i ornamentów oraz podobrazia
- przewiezienie i montaż na miejscu docelowym w ołtarzu.

4. Konserwacja złoconych koszulek:

- wykonanie rozpoznania stratygraficznego warstw złoczeń i wybór najstarszej do rekonstrukcji
- oczyszczenie powierzchni z zanieczyszczeń pyłowych
- uzupełnienia ubytków drewna i naprawa pęknięć i pozostałe konieczne prace stolarskie
- usunięcie wtórnych pozłoczeń szlagmetalem
- zabezpieczenie środkiem owadobójczym XiRein odwrocia elementów wystroju snycerskiego i pozostałych części płaskorzeźby
- przygotowanie i wykonanie przezłoczenia metodą tradycyjną na pulment z zachowaniem największej ilości starych historycznych zapraw
- montaż elementów na obrazie.

MGR KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI

Paulina Pwirkijowska

nr dyplomu: ASP Kraków 8694

Tel. 533401714

e-mail: pwirkijowska@gmail.com

